5e Jaargang. No. 1. 15 Juli 1913

HOLLANDSCH ZUID AFRIKA

MAANDSCHRIFT VOOR DE LEDEN DER NEDERLANDSCH-ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING EN ANDERE BELANGHEBBENDEN

Wij willen niet weder de fout begaan, die onze vaderen een eeuw geleden begaan hebben, door alle verbindingen met onze stamverwanten op geestelijk en stoffelijk gebied te laten varen.

GOUVERNEUR VAN RIEBEEK

Het is ons niet minder om Nederland zelf te doen dan om Zuid-Afrika.

HET „VROUWENMONUMENT" VOOR BLOEMFONTEIN.

Anton van Wouw is bijna gereed met zijn groot kunstwerk: „het vrouwenmonument" voor Bloemfontein in den Oranje-Vrijstaat.

Het denkbeeld, de heldhaftige vrouwen uit den Zuid-Afrikaanschen oorlog te herdenken, is uitgegaan van President Steyn, die er drie jaar lang onvermoeid geld voor bijeengezameld heeft en niet wilde rusten, vóór de vereischte 10.C00 pond gevonden waren. Alle burgers van Zuid-Afrika, arm en rijk, en ook vele Nederlanders, hebben voor de oprichting van dit historische gedenkteeken hun steentje bijgedragen.

President Steyn's idee was, een soort van afgebakende verzamelplaats te stichten in de open lucht, opdat eenmaal 's-jaars alle Zuid-Afrikaners zich daar zouden vereenigen op een bepaalden dag. Hij koos voor dien datum den 16en December: *Dingaansdag*.

De beeldhouwer Van Wouw heeft die geniale gedachte van President Steyn op meesterlijke wijze weten te vertolken.

Niet vreugd, maar de herinnering aan groot, algemeen leed zou al die menschen den 16en December van ieder jaar daar samenbrengen.

Een tien meter hooge muur omsluit dus, in den vorm van een ovaal, een ruim plateau, dat langs één breeden opgang aan de voorzijde wordt bereikt *(zie bl. 4)*. Tegenover dien opgang verheft zich tegen den wand een 116 voet hooge Egyptische naald. Op een voetstuk daarvoor staat de mooie bronzen groep (*zie bl. 5*), die zoo stil spreekt van doorgestane smart en van godsdienstige berusting in het wreede lot. Een moeder zit met starenden blik neer en houdt op den schoot haar laatste, uitgemergelde, stervende kind. Naast haar staat een andere vrouw, in de dracht van 't land, die vol innig medelijden de oogen ten hemel slaat en haar best doet om eigen gevoel te onderdrukken. Eenvoudig en waar is de geheele groep, en wie haar ziet, komt onder den indruk, dien onzegbaar leed alleen geven kan.

Twee bas-reliefs, waarvan het eene „'t gaan van de vrouwen naar de concentratiekampen", en het andere „'t leven in de concentratiekampen" voorstelt, zullen op den rechter- en op den linkervleugel worden aangebracht.

Langs den binnenwand van den ovalen cirkelmuur gaan banken, die direct in den steen zijn uitgehouwen.

Het architectonische gedeelte van het monument wordt in Afrika uitgevoerd door den Zuid-Afrikaanschen bouwmeester Frans Soff en is gemaakt van Kroonstadsch zandsteen, dus van inheemsch materiaal.

Den 16en December a.s. zal het „Vrouwen-monument" te Bloemfontein worden ingewijd en men hoopt, dat President Steyn de inhuldiging zal kunnen bijwonen.

Volgens Van Wouw leent de streek om Bloemfontein zich uitstekend voor dit gedenkteeken: het landschap is er machtig van lijnen en stil van kleur. Van het plateau zal men een heerlijk vergezicht kunnen genieten.

DIE KONSENTRASIE KERKHOF.

(Uit: *Verse over Piet Retief en Andere Gedigte*, deur H. H. Joubert.)

(*Bij de plaat op bladz. 5.*)

Die Digter:

Dood sijn da'e, owerla'e [1])
met een weelde-vrag van wee,
sluip heen stadig, smart-versadig,
op die hiele van Verlee.

Eensaam, somber, grijs van kommer,
lê die velde van verdriet,
hooploos klagend, vrugloos vragend,
welke trooste berg verskiet [2])

Grassies bloeiend, woest o'ergroeiend
spore van een wreed bewind,
wuif hul arme om erbarme; —
wijsie droevig sing die wind.

Hier in weelde pronk geen beelde
tot verrukking van die skaar; —
skrale stene stem tot wene
met hul treurig strak gestaar.

Graffies karig smeek eenparig
om een gul verple'ende [3]) hand,
wijl verloog'nend, onmeedogend,
lê die lege, lome land.

Lange rije waag [4]) van lije,
ongemeet deur taal en tijd,
van die stoetjes, van die bloedjies,
teerlik hier ter rus geleid.

Weemoed leef hier, swervend sweef hier
op die leed-bevragte lug;
uit die sode sug die dode,
als met fluist'rende gerug.

Naar herinn'ring, naar
[vermind'ring
van die traagheid, staag
[getree
in ons harte, trots hul smarte,
suur gedrage, stil, gedwee,

Voor die vrijheid, voor die
[blijheid
van een volk, aan reg
[gepaard,
deur hul dade roem-belade
in die volke-rei geskaard.

Hier-die groewe berg geen
[droewe
jamm'rend-troostelose
[kind,
maar een lewe, veil gegewe
voor een vrije volks-
[bewind.

Die Kind, uit die Graf tot zijn Moeder:

Moeder, meen nie om te ween nie; —
trane, moeder, stort verblijd
om mijn vrede hier benede,
om, omhoog, mijn heerlikheid.

Moeders liefie, hartediefie
sweef in oorde van geluk,
van die ellende sonder ende
hier benede vrij geruk.

Treur nie, broeder! Wees behoeder
van ons nagedagtenis —
in jul harte smelt ons smarte,
vind ons rus en vree gewis!

Die Digter:

Afrikaners! Afrikaners!
Hoor die roepstem uit d' verlee!
Hoor dit ruise als deur sluise,
om een sie'ende [5]) klanke-see.

Hoor dit rolle, met 'n volle
vaart indringend overal,
onverskillig, of gewillig
ons onse ore open sal!

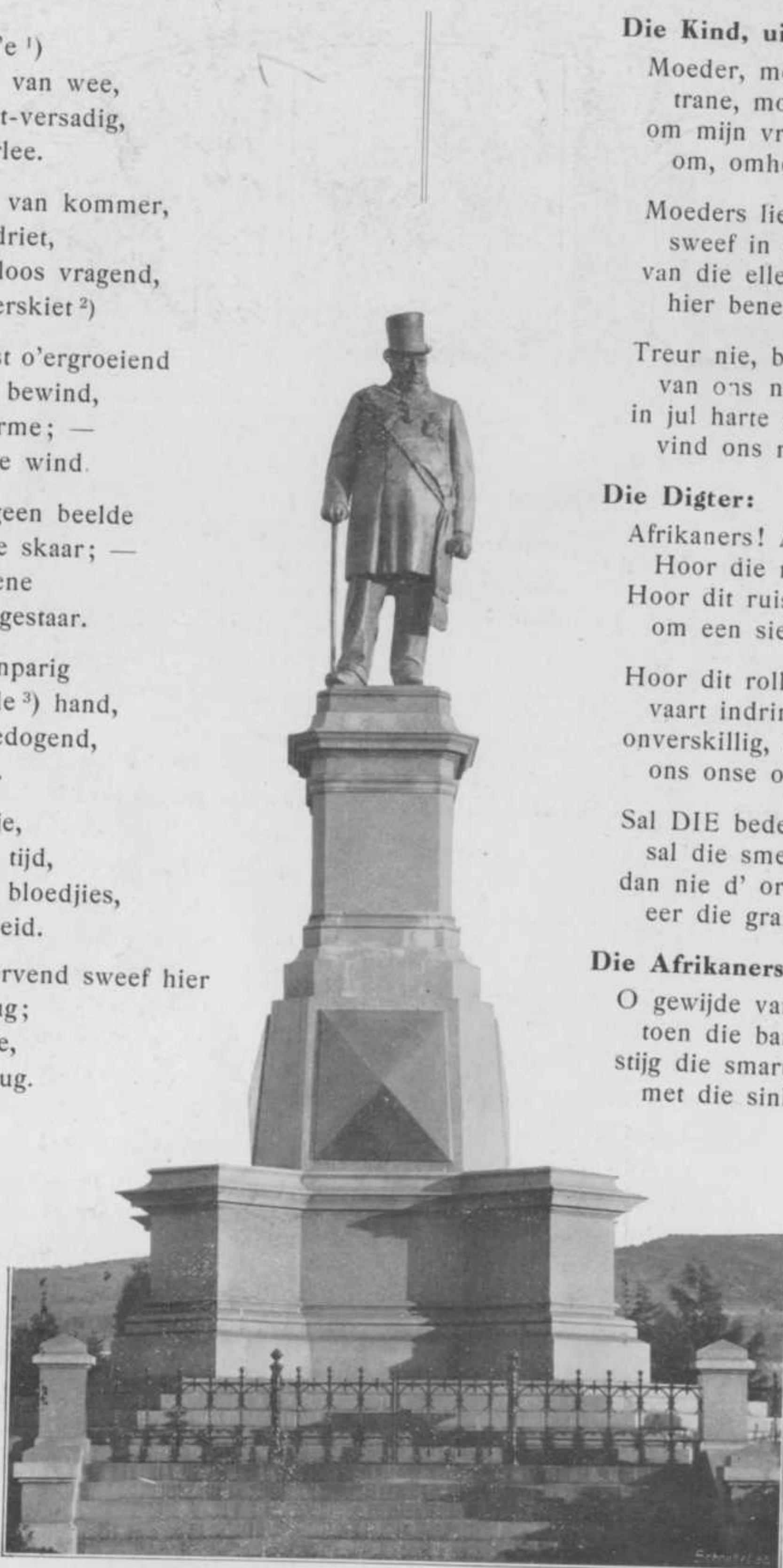
Sal DIE bede uit d' verlede,
sal die smeke van een Steyn [6])
dan nie d' ore dwing tot hore,
eer die graf d' geweten ei'en [7]) ?....

Die Afrikaners aan die Dode:

O gewijde van die tijde! —
toen die bange stond begon,
stijg die smarte in ons harte
met die sinke van jul son.

Was d' vermoge [8]) eens
[gevloge,
nou herleef een nieuwe
[krag; —
ons behoue deur euwe-koue
van geslagte tot geslag.

Jul als helde, op die velde
in die wrede strijd ge-
[val!....
Daar verrijse rouw-bewijse,
wat vertroostend trone sal!

Het Kruger-monument te Pretoria na de onthulling op 24 Mei 1913. De plechtigheid was geheel in den geest van den grooten staatsman. Door meer dan 3000 monden werd allereerst aangeheven: „'k Zal eeuwig zingen van Gods goedertierenheên", waarna Ds. M. Postma van de Gereformeerde kerk te Johannesburg voorging in gebed. Generaal Schalk Burger, de vroegere vice-president van Transvaal, onthulde het monument, en verder werd nog het woord gevoerd door Ds. H. S. Bosman van de Vereenigde Kerk en Dr. Los van de Gereformeerde kerk van Pretoria. De plechtigheid werd besloten met het zingen van: „Zijn naam moet eeuwig eer ontvangen", en de hymne: „O, God, our help in ages past".

Verklaringen: — [1]) overladen; [8]) wèlken troost het verschiet verborgen houdt; [3]) verplegende — zorgende; [4]) gewagen; [5]) ziedende; [6]) President M. T. Steyn, die den stoot gaf en zich zeer veel moeite getroostte voor een nationale inzameling van gelden, benoodigd voor het stichten van een gedenkteeken; [7]) eigent = in zich òp-neemt en dus tot zwijgen brengt; [8]) het kunnen — de kracht.

De onthulling van het Kruger-standbeeld te Pretoria. Gen. Schalk Burger spreekt de menigte toe. Om hem heen staan eenige officieren van het Engelsche garnizoen. Onder de aanwezigen ziet men oud-ambtenaren van de Z.-A. Republiek de administrateur Johan Rissik en vele notabelen van Pretoria.

DE GEBEURTENISSEN VAN DE MAAND.

(Van onzen eigen correspondent).

PRETORIA, 9 Juni '13.

Z.-A. Studenten in Holland.

In Hollandsch-Afrikaansche bladen is opgenomen het adres [1]) van de „Zuid-Afrikaanse Studente Vereniging" in Holland aan den Minister van Binnenlandsche Zaken der Unie van Zuid-Afrika, waarin de erkenning wordt gevraagd van diploma's, op het Europeesche vasteland uitgereikt aan Zuid-Afrikaansche Studenten. Dit is al een oude kwestie en onze bladen hebben er, behoudens een enkele uitzondering, niet die aandacht aan gewijd, die dit adres wel verdient. Dit is geen gebrek aan sympathie voor het verzoek dezer studenten, doch men wacht blijkbaar zijn kans af om een woordje te zeggen, dat dan misschien meer te pas zal komen en grooteren indruk zal maken. Alleen *De Volkstem* ondersteunt het verzoek van harte. Het blad wijst er op, dat er in Onderwijskringen gelukkig niet die argwaan bestaat tegen niet-Britsche diploma's. Evenzoo is het in Ingenieurs-kringen, zegt het blad, wat wij intusschen goede reden hebben, eenigszins te betwijfelen. „Maar op het veld van juridische en medische wetenschap worden andere opvattingen gehuldigd. Wij verlangen niet," aldus vervolgt *De Volkstem*, „dat zelfs niet-Britsche onderdanen op vertoon hunner niet-Britsche diploma's in onzen staat zullen worden toegelaten tot het uitoefenen van 't in dat diploma genoemde beroep maar indien; geboren Zuid-Afrikaners begeerig zijn om hun hoogere opvoeding te voltooien aan goed befaamde Universiteiten buiten Groot Brittanje, dan moet onze wetgeving hen vrijwaren tegen vooroordeel of plagerijen van het professioneel lichaam, waaraan de contrôle over toelating tot zekere beroepen is opgedragen. Wij weten natuurlijk niet, wat door Minister Fischer op dit adres zal worden geantwoord, doch van de sympathie van publiek en Regeering kunnen de Zuid-Afrikaansche Studenten in Holland overtuigd zijn.

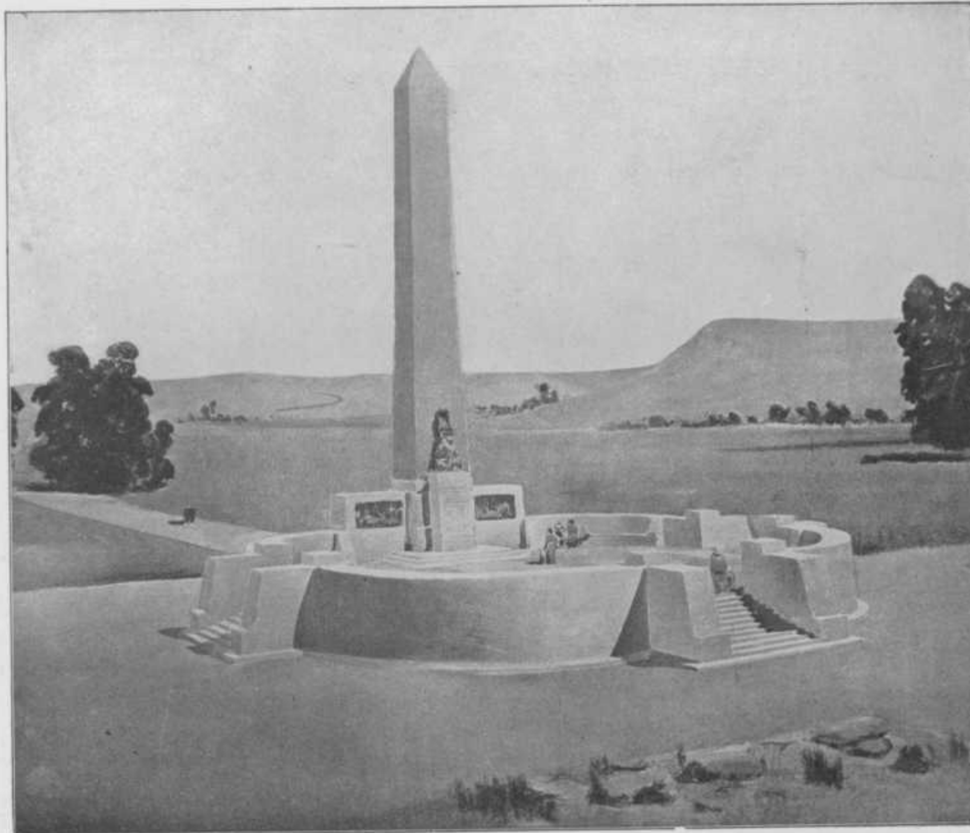
* * *

Misschien dat de pas opgerichte vereeniging van Continentaal Gepromoveerden in Zuid-Afrika hun in het verkrijgen van hun recht kan behulpzaam zijn.

Toen eenige maanden geleden prof. J. A. van Hamel hier ter stede vertoefde, werd hem een banket aangeboden voornamelijk door gepromoveerden, die indertijd in Holland hadden gestudeerd. Bij die gelegenheid — de eerste, dat zoovele oud-Hollandsche studenten bij elkaar waren — werd besloten, geregeld ten minste eens per jaar tezamen te komen. Een voorloopig bestuur werd gekozen om de oprichting dezer vereeniging voor te bereiden. Thans heeft voor de eerste maal op Unie-dag — 31 Mei — de eerste samenkomst plaats gehad. Een twintigtal personen had zich in het Grand Hotel te Pretoria aan tafel vereenigd. Daar waren zelfs doktoren uit Johannesburg, Ermelo, Bethal en Johannesburg. Er heerschte, wat te begrijpen is, aan tafel een allergezelligste toon. Een vast bestuur werd gekozen, dat bestaat uit de heeren: Dr. F. V. Engelenburg, Redacteur van *De Volkstem*, Voorzitter, Dr. A. Jurriaanse, van Ermelo, ondervoorzitter, Dr. F. Krause, Dr. E. A. Grünberger, van Pretoria, Penningmeester, en Dr. J. H. Gey van Pittius, Secretaris. Besloten werd, éénmaal per maand onofficiëel te zamen te komen, zoodat de kennismaking meer intiem kan worden. Deze vereeniging zal onder goede leiding veel goeds kunnen verrichten, want er is hier voor haar een mooie taak. Ik wijs slechts op de hulp, die zij zou kunnen verleenen aan Zuid-Afrikaners, die met een diploma van een der kontinentale Universiteiten hier terugkeeren. Het valt voor zulke personen niet altijd even gemakkelijk, hier

[1]) Zie ons vorige nummer. *Red.*

een positie te vinden, die overeenkomstig hun opleiding en kennis is. In dit opzicht zijn er hier en daar nog vooroordeelen te overwinnen, zooals die, waarvan het adres der in Holland studeerende Afrikaners spreekt. Deze Vereeniging kan ook niet hoog genoeg te schatten diensten bewijzen aan het zoo uitnemende werk van het Studiefonds voor Zuid-Afrikaansche Studenten in Holland.

£ 12000. — was gevraagd door Pres. Steyn en de door hem gestichte commissie (zie ons blad van 15 Sept. 1911) voor de oprichting van een grootsch gedenkteeken, uit te voeren naar het ontwerp van den beeldhouwer Anton van Wouw, onzen te Pretoria gevestigden landgenoot, en den Afrikaanschen bouwmeester Frans Soff, volgens een besluit, op 7 Juli 1911 genomen. Bovendien werd nog £ 3000.— gevraagd voor het onderhoud van het gedenkteeken en van den grond, daarvoor afgestaan door den gemeenteraad van Bloemfontein, in de nabijheid van welke stad het monument een plaats zal vinden. Deze bedragen zijn zoo goed als geheel in kleine giften door de Afrikaners bijeengebracht. Het plan bestaat, het monument, het ontwerp waarvan hierboven is gereproduceerd naar de ingediende teekening, op Dingaansdag van dit jaar te onthullen.

Boeren naar Engeland.

Op het kort geleden te Londen gehouden „South African Dinner" heeft Sir Owen Phillips, de president-commissaris van de Union-Castle lijn, meegedeeld, dat deze Maatschappij voornemens was, 50 boeren, tien uit elke provincie van de Unie en tien uit Rhodesië, uit te noodigen om in Juni 1914 naar Engeland te komen, ten einde daar de wijze van landbouw te bestudeeren. Reeds is de heer Neser, Lid van den Unie-Volksraad voor Potchefstroom, uitgenoodigd, voorzitter van dit gezelschap te willen zijn De heer Neser is niet alleen een man, die zeer veel belang in den landbouw stelt, maar die ook als practische boer veel daarvoor heeft gedaan. Maar men vraagt zich hier af, wat zulk een landbouw-rondreis moet uitwerken. Met allen eerbied voor Engeland verklaart men, dat het meer een handels- en nijverheidsland is dan een landbouwland en dat de boeren dus meer nut van de reis zouden trekken, wanneer zij ook naar andere landen werden gebracht, naar Amerika, Holland en Denemarken b.v. *Het Westen* van Potchefstroom oppert dit denkbeeld al, doch er is niet veel kans, dat de Union-Castle daarvoor zal zijn te vinden. Niet alleen commerciëele voordeelen voor Engeland liggen aan deze uitnoodiging ten grondslag, doch ook imperiale belangen heeft men ermede op het oog. En vergelijking der landbouw-toestanden in andere landen met die in Engeland zou wel eens ten nadeele van Brittanje kunnen uitvallen. Kort geleden heeft toch nog de Britsche Minister van Landbouw verklaard, dat Engeland op landbouw-gebied ver ten achter stond bij het kleine Holland! Een ander plan zou natuurlijk zijn, wanneer een Vereeniging als de Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging het gezelschap Zuid-Afrikaners uit noodigde om ook Nederland te bezoeken, en met de Union-Castle overeenkwam om voor dit doel de reis eenigszins te verlengen. Hier is een mooie taak voor de N. Z. A. V., waarvan zij zich zeker met eere zou kwijten. Holland heeft toch op landbouwgebied genoeg te toonen, dat van groot belang en zeer leerzaam is. Het gezelschap van vakkundige boeren uit Zuid-Afrika zou zeker met genoegen een dergelijke uitnoodiging aannemen, wanneer de oorspronkelijke gastheeren, in casu de Union-Castle, er geen bezwaar tegen hadden.

Het Kruger-standbeeld.

Op Unie-dag, den 31sten Mei, is het Kruger-standbeeld (*zie bl. 2*) in het Prinsesse-park te Pretoria, recht tegenover het oude Kerkhof, waar ook President Kruger begraven ligt, plechtig onthuld door Generaal Schalk Burger, die van September 1900 tot 31 Mei 1902 waarnemend President der Z.-A Republiek is geweest. Vele treffende redevoeringen zijn bij deze onthulling gehouden, waarbij de verschillende sprekers er vooral den nadruk op legden, dat men getrouw moest blijven aan de nationale en godsdienstige beginselen van dezen grooten Afrikaner. Van deze onthullings-plechtigheid zond ik een foto[1]), waarop men vele gezichten zal herkennen van mannen, die in Kruger's tijd een voorname plaats in het openbare leven hebben bekleed. Waar de verschillende sprekers ook op hebben aangedrongen, is de voltooiïng van dit standbeeld. Zooals men weet, worden de hoekbeelden, de stoere Boeren, zooals Ds. Bosman ze in zijn aanspraak noemde, te Woolwich en te Aldershot in de militaire kazernes bewaard, waar zij als krijgstrofeeën worden tentoongesteld. Ds. Bosman wilde, dat Engeland die beelden zou teruggeven. Blijkbaar dacht hij, dat Lord Kitchener ze gebuit had. Dit nu is niet waar De heer Sam Marks, die het standbeeld aan het volk der Z.-A. Republiek schonk,

[1]) Gereproduceerd op bladz. 3. *Red.*

HOOFDGROEP VAN HET GEDENKTEEKEN VOOR DE IN DEN BOEREN-OORLOG OMGEKOMEN VROUWEN EN KINDEREN.

Deze machtige groep, niet minder dan 4½ Meter hoog, is gebeeldhouwd door den bekenden Nederlandsch-Zuid-Afrikaanschen beeldhouwer A. van Wouw, thans te Rome; is in brons gegoten door de firma Oreste Buongirolami en Francesco Bruno, te Rome, en is onlangs naar Zuid-Afrika verscheept. Voor het geheele gedenkteeken heeft men £ 10 000.— bijeengebracht, onder leiding en op aansporing van den Heer M. T. Steyn, oud-staatspresident van den Oranje-Vrijstaat. Wij danken het voorrecht, deze afbeelding het allereerst openbaar te maken, aan Dr. Hendrik Muller, den vertegenwoordiger van het Zuid-Afrikaansche comité in Europa.

heeft ze aan lord Kitchner *gegeven*, toen Lord Milner hem had verklaard, dat hij nooit zou toelaten, dat Kruger's beeld in Zuid-Afrika werd opgericht. De heer Marks had geen recht, dit beeld weg te schenken, nadat hij het eenmaal aan de Regeering der Republiek had aangeboden en nadat het door deze, bij Uitvoerende-Raadsbesluit, was aanvaard. Thans dringen de bladen, o.a. ook *De Volkstem*, er bij den heer Marks op aan om er voor te zorgen, dat deze hoekbeelden te Pretoria terugkomen.

De Volkstem wil, dat hij nieuwe beelden zal laten maken en deze aanbieden aan de kazernes te Woolwich en Aldershot, in ruil voor de oorspronkelijke beelden, doch andere bladen zijn hiermede niet tevreden en willen, dat Senator Marks zich rechtstreeks tot Lord Kitchener zal wenden om de beelden terug te krijgen. Intusschen laat de heer Marks blijkbaar dit geraas rustig over zich heen gaan. Men hoort van hem niets.

MIELIES-AFMAAK.[1]

[Geschreven door Mevr. LUCIE POSTHUMA-MIEDEMA, voor het Kerstmis-nummer van *Ons Land* (1910).]

(Vereenvoudigde spelling.)

Afmaakdag — een fleurige dag op de plaats. De baas heeft geploegd en geëgd en bemest, tot er menig gouden pond in de grond gestoken en menige druppel van zijn zweet daarop gevallen was, eer het zaad werd geplant. Maar nu is ook een rijke oogst ingehaald: twee, drie koppen aan menige stronk, rijen grote pitten aan elke kop; dat loont de arbeid. Het oogsten ging vlot: een dozijn kaffermeiden uit de buurt bood zich aan om te helpen inzamelen — zeker ook wel in de hoop mandevol stillekens weg te dragen, maar daarbij rekenden ze buiten de waard: van zonsop- tot ondergang liep de baas door de landen en hield een oog in 't zeil; en waar hoog gras een verleidelike gelegenheid bood om iets weg te steken, joeg hij zijn beesten daarin, die het gestolene wel gauw terug zouden kapen.

Het congres van de Transvaalsche afdeeling van de Z.-A. Partij (vroeger bekend als de volks-organisatie Het Volk, te Pretoria.

Tijdens het oogsten maakten de kafferjongens van een paal of tien en wat latten een opene, tijdelike bewaarplaats waar de mielies zon- en winddroog kon worden.

En nu is de afmaaktijd. Er zijn kaffers te min en zo kommandeerde de baas bij het ontbijt: „all hands." Maar moeder de vrouw had objekties: „wasdag, ou'-man, zus en de keukenmeid zijn te bezig, maar zodra mijn slaapkamers netjes aan kant en onze Nachtmaalskleren[1]) van gisteren schoongemaakt en geborgen zijn, kom ik met het kindermeisje helpen."

Daar zitten we nu op een lekkere warme winterdag ons te koesteren in de zon. Op het erf voor het mieliehok is een bokzeil[2]) uitgespreid, zo groot als vier van mijn kamers. Daarop staat de afmaker, een soort molen, die veel heeft van een grote slijpsteen met een trechter erop. De kaffers zijn al vroeg begonnen: één staat midden in de oogst en harkt altijd meer mielies naar voren; een tweede grijpt die en steekt ze in de trechter; de derde draait het wiel. Als wij komen, ligt om en onder de afmaker al een grote stapel pitten en koppen, die hij heeft uitgeworpen. Sommige koppen komen geheel leeg te voorschijn, maar aan vele zitten nog enkele pitten; sommige zijn nog half vol Eerst wat onhandig, later steeds vlugger, beginnen mijn meidje en ik die vastgebleven pitten los te werken met een lege kop als rasp.

De grote wachthond Fly is bij ons zon en gezelligheid komen zoeken en mijn driejarige oudste zet zich onvervaard op zijn rug en speelt met de lange zachte oren. „Zo een foto voor moeder in Holland!" zegt mijn man, die juist komt aanlopen. Ik kijk naar onze jongste, een stevige bengel van twee, die halfweg tussen ons en het woonhuis languit op het erf ligt en zich als een hoentje zo lekker indrukt in het zonwarme zand. Zijn sterke blote kuiten boven de korte kousjes zien er zo van verre uit om in

[1]) Kleeren, gedragen bij het Avondmaal, in Zuid-Afrika, Nachtmaal genoemd.

[1]) Het ontdoen der mais-kolven van de mais-korrels. [2]) Zeil van een bokwagen (grooten, gedeeltelijk overhuifden ossenwagen).

te bijten. — Een van de kafferjongens is een ogenblik weg: daar komt hij aanrennen met het jonge rijpaard Wellmuth, een wildzang, maar daarvan houdt zijn baas. „Het haalt je de onzin en de zorgen uit de kop als je een paard rijdt, dat je de handen vol geeft." Wip! is hij in de zadel en weg. En altijd maalt de molen door en reppen zich onze handen en hoger worden de stapels, rechts de pitten, links de lege koppen.

* * *

De kaffers en 't meidje snateren onder het werk als ganzen in hun taaltje, voor mij ook haast nog even onverstaanbaar als ganze-gekwèk, wanneer ze het zo vinnig spreken. Vaak is het ook maar beter, er niet veel van te verstaan, want onbevangen als dieren beschouwen en verhandelen zij alles, ook dat, waarover wij liefst zedig zwijgen. Mijn kleintje komt nu ook nader, legt zijn kopje in „moekie's" schoot en houdt de lipjes op voor een zoen. De „grote" zoon (al drie jaar!) helpt vaak een beetje. „Toe, gooi mama's mahlèzes (lege koppen) even weg, asjeblieft." Flink pakt hij het volle mandje, draagt het een stap of wat ver naar de stapel, keert het om en brengt het leeg terug. Dat vindt hij prettig — gewichtig; — het spaart mij telkens het opstaan en het leert hem vlijt en hulpvaardigheid. Nu springen beide jonkies weg: de kleine zoekt een stok, steekt die knaphandig tussen de beentjes, vat in de rechterhand een riempje en roept guitig lachend over de schouder: — „Mooi blij!' „Mooi rij, baaske," roep ik terug, maar eer de groet uit mijn mond is, is hij al vèr, roepend „hait pangôle!" (vooruit muilezel!) en zijn riempje ranselt zijn stokpaard. En altijd maalt de molen door en reppen zich onze handen en hoger worden de stapels, rechts de pitten, links de lege koppen.

President Steyn, die den stoot gaf voor de oprichting van het Vrouwengedenkteeken. Met verlof van den uitgever S. L. van Looy, overgenomen uit den Platen-atlas Zuid-Afrika's Geschiedenis in Beeld.

* * *

Daar komt mijn oudste teruggesprongen, de rode schort al van ver zichtbaar in de zon; zijn wangen zijn heet, zijn ogen tintelen. „Ikke water openmaakt" en triomfantelik zwaait hij de kleine graaf[1]), door zijn vader gemaakt van een oud deurslot en een lat. 't Is waar, wat hij zegt: naast het huis staan limoen- en nartjesbomen[2]), die we af en toe water geven en de kleine schelm heeft goed afgezien, hoe papa en de kaffers uit de sloot achter het huis het water daarheen leiden in kleine geultjes, door hier wat gras en aarde weg te nemen, daar een kluit grond in te schuiven. En fluks heeft hij nu het water gebracht naar mijn pas geplante dahlia's, die in deze wintertijd kurkdroog moeten blijven. Als een haasje springt hij er weer heen en jubelt „water komt! water komt!" en ik wacht tot zijn grootste pret over is, voor ik een jongen stuur om zijn werk ongedaan te maken. Daar is hij weer en zijn broertje komt nu ook, moegereden op zijn stok, bij ons uitrusten. Ze gooien zich beiden in de mielieshoop plat op hun buikjes en schoppen en wroeten daarin als hun hollandse neefjes in duinzand. Plotseling een schreeuw van mijn Benjamin Terwijl hij wilde gaan zitten, vonden enige glijdende, schuivende mieliepitten hun weg in zijn broekje en maakten de zittende houding tot

Op de stoep van het gebouw, waarin het congres van de Transvaalsche afdeeling der Z.-A. Partij werd gehouden. Gen. Beijers, die de opening bijwoonde, staat bij de voorste pilaar aan de linkerhand.

[1]) spade. [2]) limoen = sinaasappel; nartje = een soort van mandarijn.

een minder aangename gewaarwording. Onder hartelik gelach wordt hij op zijn beentjes gezet en uitgeschud. Meteen houdt de molen stil en opkijkend zie ik een allerbenauwdste uitdrukking op het gezicht van de malende kaffer. „Wat mankeer[1]), Digi?" „Mij skoene is vol, missies[2])!" „Wel, gooi ze leeg, jong." En onder vernieuwde pret trekt hij zijn turftrappers uit en schudt ze leeg. De kleinen hebben een nieuw spelletje gevonden; ze zetten lege koppen rechtop in de stapel pitten en bouwen daarmee een dorp en kerk. Weer gaan mijn gedachten terug naar de hollandse neefjes, die vestingen bouwen in zeezand. En altijd maalt de molen door en reppen zich onze handen en hoger worden de stapels, rechts de pitten, links de lege koppen.

* * *

Het wordt later, de zon begint te branden, de handen worden traag, de ogen zwaar. Mijn zoons, het zitten alweer moe, zijn verdwenen, hun meidje achter hen aan om kattekwaad te voorkomen. Zus komt koffie brengen en eigengebakken beschuit en even blaas ik uit en kijk rond. Dat rondzien geeft dageliks nieuw genot: rechts een glimp van de blackwattlebossen[3]), wier geurige gele bloesem de lucht begint te verzoeten; vóór mij het woonhuis, zo vriendelik wit en uitlokkend koel met de beschaduwde veranda rondom; daarachter de heuvel, die ons tegen de wind beschut. Geheel rechts òpglooiend de „kamp", het weiveld voor paarden en beesten en muilen; vooraan een grasveldje met in het midden de lange, lange vlaggestok voor de hollandse driekleur, die op 31 Augustus zal wapperen ter ere van Wilhelmina's verjaardag. En eindelik links, onze trots en glorie, het „schone gezicht", dat aan ons „Schoongezicht" zijn naam gaf. Eerst onze prachtige blauwgombomen[4]), een eindeloze rij statig oprijzende stammen met loverkronen, die nu een zacht windje speelsfluisterend dooreen doet wiegelen als een blauwgrijsgolvende zee onder stille warmblauwe hemel. Tussen de stammen door ziet men, langs de lange rijen van onze nu winterse kale vruchtbomen, het dorp Piet-Retief, daarnaast een veld haver, zo mals als een friese weide, verderop overal de in bos verscholen huizen der vlijtige Duitsers van Wittenberg, en eindelik de Witte Berg zelf en zijn buren. Nog altijd maalt de molen, maar mijn handen rusten terwijl ik mijmer. Heisa! daar reppen zij zich weer, dat de pitten zo waaien, en hoger groeien weer de stapels, rechts de pitten, links de lege koppen.

* * *

Zo gaat het voort tot middag toe en na de maaltijd opnieuw. Tegen zononder komt de baas, bevelend: „ophouden en bergen." Dat geeft nieuwe bedrijvigheid. De molen staat stil; één gooit de lege koppen, voortreffelike vuurmakers, in oude zakken. Een tweede houdt een nieuwe zak open, waarin een derde uit een mandje de pitten laat glijden, zoetjes, zodat het kaf uit het koren wegwaait. Ik sta klaar met zaknaald en bindgaren en werk de volle zakken toe, die dan door de sterkste kaffer naar de blijvende bergplaats worden gesjouwd. De keukenmeid, nu ook vrij na haar dagwerk, vult een mandje met de nog op het veld liggende mielies, gaat daarmee naar een kleinere molen, maalt ze fijn, zeeft ze uit en neemt het mee naar de keuken. Daarvan eten we morgen aan het ontbijt onze verse mieliepap, de eerste maaltijd van de nieuwe oogst, een lekkernij voor oud en jong, voor witman en zwartnatie. Buiten is intussen het bokzeil uitgeslagen en over de nog onafgemaakte mielies gelegd om die te beschermen tegen morgendauw, terwijl de molen op zijn plaats wordt gebracht. Wij stoppen nog gauw de kleine bengels in een lekker warm bad en dan in hun bed, bereiden en eten de avondkost, praten een ogenblik rustig na en gaan dan verzadigd van zon en buitenlucht, moe van licht maar aanhoudend werk, een droomloze, verkwikkende slaap tegemoet. Maar niet zonder de Heer des oogstes te hebben gedankt voor Zijn zegen.

[1]) Wat scheelt er aan. [2]) Mistres = mevrouw. [3]) Aanplanting van een soort van acacia's. [4]) Eucalyptus.

Leden der Ned. Zuid-Afr. Vereeniging zijn zij, die een jaarlijksche bijdrage betalen van ten minste DRIE gulden. Aanmeldingen bij den Secretaris der plaatselijke afdeelingen of bij den Secretaris van het Hoofdbestuur Keizersgracht 389, Amsterdam.